

Naročnina mesečno 23 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2030, — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEC

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cek. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Reparacije in mi

Pravilno je naš zunanji minister g. Marinković v svojem govoru v Lozani naglasil, da je treba živeti, ki so neobhodno potrebne za rešitev reparacijskega vprašanja, razdeliti sorazmerno. Krivično bi bilo kratkotalno narediti križ čez reparacije in medzavezniške dolgeve, zato da se reši Nemčija pred finančnim polomom, a na drugi strani se to potože tudi finančno in gospodarsko ravnotežje drugih držav, in to še takšnih, ki so v vojni radi neprečlenljive izgube človeških življenj in škoda na premoženju pretrpele razmeroma več kakor katerakoli druga država; da bi se vojni račun res enkrat zaključil in da bi prišlo do tako potrebnega pomirjenja duhov, radi pustimo ob strani dejstvo, da bi po obstoječem mednarodnem pravu bila ta krivica še večja, ko gre za državo zmagovalko. Med države, ki bi jo takšen način likvidacije reparacijskega vprašanja, kakor ga predlagajo Angleži, Italijani in Nemci, krivično zadel, spada tudi naša Jugoslavija.

V smislu Youngovega načrta je Nemčija plačala prvi obrok (1930) na račun reparacij v znesku 1.707,8 milijona zlatih mark in do prvih 37 let bi se ta obrok stopnjeval do zneska 2428,8 milijona zlatih mark. Youngov načrt je v vprašanju reparacij prvič vmešal Ameriko, kolikor je razdelil letne obroke, ki bi jih morala Nemčija plačevati v odložitve in neodložitve. Odložitvi del znaša približno 61 do 73 odstotkov vsake anuitete, medtem ko je neodložitvi del obroka stalen in znaša 673,8 milijona zlatih mark na leto. Za odložitvi del Nemčija lahko vpraša odlog, moratorij — prav radi tega se imenuje odložitvi — medtem ko je neodložitvi del dolžna na vsak način plačati. Odložitvi del — imenuje se tudi pogojni — gre skozi roke nemških upnikov v roke Ameriški Združenih držav za njihove dolgeve napram tem. To se pravi, da prideta skoraj dve tretjini nemške vojne odškodnine v roke Ameriki in da ne bo izrekla zadnje besede o reparacijskem vprašanju Lozana, temveč, da bo zadnji izpregovoril Washington.

Po uveljavljenju Hooverjevega moratorija je Nemčija še nadalje vsaj formalno plačevala neodložitvi del letnega obroka, in sicer tako, da je ta znesek vpisala v prid Banki za mednarodna izplačila v Baslu. Ta je takoj vrnila omenjeni znesek Nemčiji kot posojilo. Medtem ko je bil odložitvi del reparacij dejansko namenjen Ameriki, in sicer za povračilo njenih terjatev napram Evropi, so neodložitvi del v znesku 673,8 milijona zlatih mark nemški upniki prejemali pod naslovom prave vojne odškodnine, to je denarja, ki je bil določen za poravnava škoda, ki so jo pretrpele države zmagovalke v svetovni vojni. Ako odbijemo od celotne anuitete, ki jo je Nemčija dolžna plačevati, zneske, ki jih plačujejo nemški upniki Ameriki, nam ostane tako zvani čisti saldo, čisti prebitek, ki znaša po podatkih francoske delegacije za Francijo — po odbitku amortizacijske kvote za Youngovo posojilo — 350 milijonov mark, za Jugoslavijo 68, za Anglijo 66, za Italijo 35 in za Belgijo 68 milijonov mark. Ta denar bi posamezne države izgubile v primeru, da bi prišlo do definitivnega črtanja reparacij in evropskih dolgov napram Ameriki.

Ze sama primerjava teh števil nam pove, zakaj se Francija tako upira popolnemu brisanju nemške vojne odškodnine in zakaj vztraja na tem, da bi Nemčija plačala vsaj del tako zvanih neodložitvih reparacij, in zakaj se Anglija, ki so ji poleg tega na srcu njeni zmrznjeni krediti v Nemčiji, tako poteguje za popolno črtanje nemške vojne odškodnine.

Toda nevarnost, ki bi jo prineslo popolno brisanje reparacij, ne obstoji toliko v tej trenutni izgubi, izraženi v zgornjih številkah. Po računih Walterja Laytona bi bil po definitivnem črtanju vojne odškodnine finančni položaj Nemčije ugodnejši kakor položaj Francije in tudi Anglije. Potem bi imela Nemčija samo 12 milijard državnega dolga, Francija 51 milijard in Italija 105 milijard. Neki drugi gospodarstvenik je izračunal, da bi potem prišlo za vsakega Nemca 400 mark državnega dolga, za vsakega Angleža 3111, za vsakega Francoza 1088 državnega dolga in Američana 500 mark. Ni čudnega, da se povsem tem niti J. M. Keynes, ki je sicer že za časa mirovnih pogajanj v Versaillesu pobijal reparacije, ne navdušuje za popolno črtanje vojne odškodnine, temveč pravi, da naj bi Nemčija pozneje, ko bi se njen gospodarski položaj izboljšal, plačala enkrat za vselej odškodnino, ki bi bila seveda nižja, kakor je danes. Rešitev, kakršno bi hoteli Nemci danes, bi vsa vojna bremena vrgla na nasprotno stran, in niti Združene države bi ne bile v stanu vzdržati bremena, ki bi nastalo po popolnem črtanju medzavezniških dolgov in reparacij.

Proti popolnemu brisanju nemške vojne odškodnine navajajo Francozi še drug razlog, ki je naletel na ugoden odmev tudi v krogih angleških industrijev. Nemčija je s pomočjo ogromnih inozemskih posojil, ki so danes v Nemčiji zmrznila, racionalizirala in kar najmoderneje opremila svojo industrijo. Ko bi popolnoma nehala plačevati vojno odškodnino, bi se konkurenčna moč njene industrije še povečala. Medtem ko je bilanca malodane vseh evropskih držav pasivna, izkazuje nemška še vedno prebitek. Ta razlog brezdvomno zadeva tudi nas, saj je že danes konkurenca nemške industrije tako močna, da spravlja v nevarnost naša mlada podjetja.

Gospodarstvo majhnih držav tako radikalne rešitve reparacijskega vprašanja, kakor si jo želi Nemci, ne prenese. Po najnovejših poročilih iz Lozane je nastal med Herriotom in MacDonaldom, ki podpira nemške stališče, oster spor. Angleški ministrski predsednik stavi sedaj kompromisni predlog, češ, naj Nemčija plača vsoto, ki jo v resnici premora, a vendar še tako visoko, da bi zadovoljala neobhodni potrebi unnikov.

Francija zahteva od Nemčije enkratno pavšalno odplačilo

Hud pritisk Hoovera na Evropo

Pariz, 21. jun. AA. Havas poroča iz Lausanne: V zadnjih razgovorih z angleškimi delegati sta Herriot in Germain Martin opozarjala na dejstvo, da igra vprašanje reparacij veliko vlogo tudi v svetovni gospodarski krizi, da pa to vprašanje ni glavnega pomena, marveč da igra le delno vlogo.

Za rešitev svetovne gospodarske krize so potrebni skupni in posebni napori vseh držav sveta. Francija je sive pripravljena sodelovati z vsemi svojimi močmi.

Po mnenju francoskih delegatov pa bi bilo dokaj nepravilno, ako bi Nemčijo razbremenili vseh bremen, ker ima ta država zaradi svojega razvitega gospodarskega življenja najboljše izgleda za bodočnost.

Francoski delegati so to svoje naziranje podkreplili s tehtnimi in obilnimi statističnimi podatki. Francoska izvajanja so napravila na angleško delegacijo globok vtis.

Ista agencija poroča, da je Herriot predložil lausanski konferenci zelo izčrpen in pravičen likvidacijski načrt, ki je osnovan na podlagi načrta baselskih finančnih strokovnjakov. Po tem načrtu zahteva Francija za vse upnike v Evropi in Ameriki od Nemčije pavšalne reparacijske zneske v dolarjih, ki bi naj se nakazali mednarodni reparacijski banki, katera bo izvršila razdelitev v razmerju po Hooverjevem moratoriju. Dve tretjini bi se ponudili Ameriki za likvidacijo njenih zahtev napram Evropi, ostalo tretjino pa bi razdelila banka med Francijo, Veliko Britanijo, Italijo, Belgijo in Jugoslavijo po določenem ključu.

Angleži iznenadeni

Pariz, 21. jun. Z. Posebni dopisnik »Journala« poroča, da sta preteklo noč Herriot in MacDonald dolgo konferirala, čeprav to uradno demantirajo. Isti dopisnik pravi, da je bila angleška delegacija zelo iznenadena zaradi Herriotovega stališča, ker je ponovno sprožil vprašanje reparacij, ko je Anglija že mislila, da je to vprašanje popolnoma pokopano z izjavo veselih od petka in MacDonaldovim govorom. Zatrjujejo, da je britanska delegacija zagrozila, da takoj odpotuje iz Lozane. Da se ne prekinejo vsi odnosi, je Herriot ponoči prisil MacDonalda za sestanek. Med obema državnikoma, tako zatrjuje dopisnik »Figara«, je prišlo do resnih nesoglasij.

Koliko naj Nemčija odplača?

Sestanek Herriot-Marinković

Pariz, 21. jun. »Excelsior« smatra, da je bila v Lozani prehitro sprejeta deklaracija in da je moral Herriot po bivanju v Parizu bolj odločno nastopiti s francoskim stališčem. List poroča, da se pogajanja nadaljujejo, da pa konferenca ni napredovala. »Petit Parisien« navaja, da so za Briininga govorili o 6 do 7 milijardah mark, s katerimi naj bi bile reparacije končno likvidirane. To vsoto bi Nemčija izplačala v desetih letnih obrokih po večletnem moratoriju.

V reparacijskih krogih v Lozani sicer govore o tem moratoriju, vendar navajajo le vsoto 2 milijard. List povdarja, da bi morala Nemčija po Youngovem načrtu plačati 37 letnih obrokov po dve milijardi mark. Vprašanje je, ali je nemška plačilna nezmožnost res za 37 krat manjša, kakor je bila pred dvema letoma.

Lozanski poročevalec tega lista navaja, da ne gre samo za reparacijsko vprašanje, marveč da je na dnevnem redu ves problem evropskega gospodarstva, ki ga pač ne bo moči rešiti s tem, da se breme raz nemškega hrbta prevla na druge države.

Bremena je treba izravnati in s tem izenačiti konkurenčno zmožnost posameznih držav.

List na kraju navaja, da si v Lozani in v Ženevi močno prizadevajo in da iščejo rešitve tako, da bi evropske države mogle reči Ameriki: »Mi smo storili, kar smo mogli, sedaj povejte vi, kaj mislite in kako si predstavljate obnovo sveta.«

List navaja tudi, da je imel Herriot sestanek z jugoslovanskim zunanjim ministrom dr. Marinkovićem in da Herriot popolnoma odobrava stališče šefa jugoslovanske vlade.

Nemški listi so sedaj postali pesimistični in trdijo, da Nemčija ne more ničesar plačati.

»Delegati Republike izjavljajo, da ni reparacijski problem samo francosko-nemški. Svet prerad pozablja, da bi popolno črtanje reparacij silno zadelo mnoge države. Čisti prebitek neke države (Jugoslavije), vpisan v Youngov načrt, znaša na primer 70 milijonov zlatih mark; ta država je lahko prenesla Hooverjev moratorij samo s pomočjo francoskega posojila. Reparacijsko vprašanje je vprašanje evropskega gospodarstva.« Tako uradno poročilo francoske delegacije v Lozani. Francosko stališče se torej povsem krije s stališčem, ki ga je zavzel g. Marinković; zato smo prepričani, da je naša stvar v dobrih rokah.

Dunajska vremenska napoved: Oblačno, od časa do časa dež, nižja temperatura.

Zagrebska vremenska napoved: Oblačno, toplo z nevihtami.

Lausanne, 21. junija. tg. Danes se je v Lausanne najprej govorilo o avtomobilski vožnji, h kateri se je Herriot včeraj zvečer odločil kar nenadoma in se ponoči odpeljal v vasico Morges med Lausanneom in Zenevo, kjer se je sestal z ameriškim delegatom na razorožitveni konferenci, poslanikom Gibsonom in s Paulom Bonecourjem. Vzrok za to nenadno odločitev, o kateri so se širile najneverjetnejše vesti, je bil zelo energični telefonski razgovor, ki ga je imel v nedeljo Hoover z Gibsonom. Da naj še enkrat v največjem poudarku opomni evropske državnike na to, da je ameriško stališče neizpremenljivo, t. j. brez razorožitve in brez sporazuma glede reparacij ne bo Amerika popustila nobenega dolga. Nekateri celo pripovedujejo, da je Hoover priporočal Gibsonu, naj odpotuje iz Zeneve, če se razorožitvena konferenca ne bo končno zadostno pospešila. Nato je bil dogovorjen sestanek v Morgesu, s katerega se je Herriot vrnil v Lausanne šele po polnoči. Kakšen je bil uspeh tega sestanka, je negotovo, nedvomno pa je, da se je bistveni del razgovora sukal okoli želje Hooverja, da se zmanjša oborožitev na morju, t. j. da se Francija in Italija pridruži londonskemu pomorskemu dogovoru, in da se zmanjša število vojske na suhem. Po poročilu francoske delegacije so tozadevna pogajanja v ugodnem teku.

Tudi male države se gibljejo

Lausanne, 21. junija. AA. Razen pogostih razgovorov med zastopniki Francije in Velike Britanije se opaža živahen kontakt tudi med drugimi delegacijami.

Včeraj so konferirali ministri držav Male antante gg. dr. V. Marinković, dr. Beneš in g. Titulescu. Prav tako se opaža živahno delovanje držav, ki so podpisale dogovor v Oslu. Ta dogovor Bel-

V Bolgariji zopet nekdo izginil

Cankov kliče močno vlado

Sofija, 21. junija. AA. Urednik lista »Zemljodelsko znanje« Denikostov, je bil prošle nedelje aretiran na železniški postaji Kaspičan, ko je hotel potovati v Novo selo, kjer je imel govoriti na zemljoradniškem zborovanju.

Današnji popoldan, listi pišejo, da niso mogli dobiti od ravnateljstva sofijske policije ne od notranjega ministristva do danes nikakih vesti o aretiranem novinarju. Listi pri tem naglašajo, da je sporočil okrog upravitelj v Šumenu, da je Denikostova interniral po nalogu iz Sofije v Stari Zagori. Toda policija v Stari Zagori je sporočila, da aretiranega Denikostova niso privedli v Stari Zagoro. Zaradi negotovosti usode aretiranega novinarja se v Sofiji domnevajo razne stvari.

Sofija, 21. junija. AA. Bivši predsednik vlade Aleksander Cankov se je včeraj udeležil v Bur-

gije, Holandske in skandinavskih držav je za podonavske države v toliko važen, ker so države-podpisnice tega dogovora nasprotno preferenčnemu sistemu. Belgijska delegacija bo kot predstavnica države, ki se edina izmed omenjenih držav uradno udeležuje lausanske konference, predložila važen predlog v zmislu dogovora v Oslu, in sicer v imenu vseh držav-podpisnic tega dogovora.

Težkoče ljudi v Zenevi

London, 21. jun. Z. Dopisnik »Timesove« je zvečer, da je Francija sklenila, da odstopi od svojega predloga za ustanovitev vojske Zveze narodov. Na ta način bi bila torej odstranjena umetna zapreka, ki je onemogočala vsak poskus dela na razorožitveni konferenci. Dopisnik »Morning Post« javlja, da obstoji še ena zapreka, ki je vprašanje francoske varnosti. Herriot noče nikakor popustiti in pri vsaki priliki poudarja vprašanje politične varnosti. Značilno je, da stališči Italije in Nemčije stalno soglašata in da sta podobni tudi stališču Velike Britanije. Upati pa je, da bo radi pritiska s strani Amerike prišlo v Ženevi prej do sporazuma kakor pa v Lozani.

Mnenje ameriškega gospodarstvenika

Newyork, 21. jun. Z. Na banketu ameriških republikanov je imel predsednik Butler govor, v katerem je naglasil, da so vojni dolgovi in reparacije glavni vzrok sedanje svetovne krize. Za podaljšanje krize bodo nosile glavno odgovornost Francija in Združene države. Dolžnost kongresa je, da zavre svetovno gospodarsko krizo, in sicer na ta način, da revidira svoje dosedanje stališče v reparacijskem vprašanju in v vprašanju vojnih dolgov.

gasu velikega javnega zborovanja svojih pristašev. Med navzočimi je bilo tudi mnogo zemljoradnikov. Ko je Cankov pričel govoriti, so ga prisotni zemljoradniki sprejeli z vpitjem in vzkliki: Dolj ubijalec naroda!

Nato je prišlo do velikega prerekanja med pristaši Cankova in zemljor., začeli so se ogorčeno pretepati s stoli in palicami, kar je trajalo skoraj četrt ure. Naposled se je policiji z muko posrečilo vzpostaviti red in mir in izprazniti dvorano od zemljoradnikov. Več oseb so pri tem aretirali.

Nato je imel Cankov oster govor proti sedanjemu vladnemu narodnemu bloku. Naglasil je, da je treba sedanjo vlado vréti in jo zamenjati z vlado močne roke.

Rekonstrukcija avstr. kabineta

Dunaj, 21. jun. tg. Pričakovati je, da se bo prihodnji teden, ko se vrne državni kancler iz Lozane, dr. Dollfussova vlada deloma spremenila. Velenemci so se namreč izjavili pripravljeni, vstopiti v Dollfussov kabinet, v katerem so do sedaj samo krščanski socialci, Landbund in Heimwehr. Heimwehrovec dr. Jaconec bo, kakor se čuje, odstopil prometno ministristvo Velenemcu Hamplu, sam pa bo prevzel ministristvo za javno varnost, dočim bo dosedanjí voditelj tega ministristva dr. Ach zopet prevzel svoje uradno mesto pri pošti.

V Franciji bodo redukcije

Pariz, 21. jun. AA. V poučenih krogih sodijo, da vlada ne bo predlagala v parlamentu znižanja uradniških plač, pač pa redukcijo osovja.

Proces proti Gorgulovu

Pariz, 21. jun. Z. Proces proti Gorgulovu, ki je bil določen na 11. in 12. julija, je odgoden na drugo polovico istega meseca. Proces bo pred pariškim porotnim sodiščem.



Mehko
palmira - milo
olepšuje.

